

На великому зборі, організованому з цього приводу військовим комітетом Галичини на площі ім. Адольфа Гітлера у Львові, керівник українського комітету констатував, що український народ протягом тисячі років боровся з азіатськими кочівниками за власну духовну сутність і європейську форму свого існування. Розкриті тепер масові могили у Вінниці є таким же символом цієї боротьби, як і спільна боротьба в рядах австро-угорського війська, а також військові походи УГА. Українці Галичини, як було сказано, пізнали, що лише ті матимуть гідне місце в новій Європі, хто спільно з європейськими народами боровся за цю нову Європу проти її найгіршого ворога.

Губернатор д-р Вехтер у ролі глави дистрикту Галичина наголосив у короткій промові, що українці Галичини пізнали, що в цей час ціниться не лише видобуток з надр всього найкращого для Європи, що бореться, і не лише праця за ковадлом чи верстаком, але і виступ зі зброєю в руках. Населення Галичини попрощалося зі своїми добровільними борцями за батьківщину і український народ, за справедливість і новий порядок в щасливій Європі, висловлюючи найкращі побажання...*

Федеральний архів у Берліні. – Ф.Р. 6. – Спр. 70. – Арк. 133.

№ 46

Звіт командира 1-ї групи УПА про збройну акцію проти польських колоній на території Рівненської області**

27 липня 1943 р.

УПА 1-а група
Постій, дня 27.У11.43 р. 27 липня 1943р.

Звіт з акції (Гута)

Завдання: Знищити узброєні польські банди, що містились в кол[оніях] Гута-Степань, Борок, Ляди, Омелянка, Ромашкове, Темне-Жондове,

* Крапки у тексті.

** Див. док. № 48.

Темне-Степанське, Ломи, Борсуки, Мельніки, Гута Міцька, Мутвиця, Подселече, Поляни, Голинь, хут[ор[и] Кам'янок і Мельниці, кол[онії] Селисько, Зівка, Островки, Осовичи, Вирка, Виробки, Шиманісько, Тур, Іваньче, Ужане, Гали, Переспа, Березувка, Каменне і були сталою загрозою місцевого українського населення та переводили на ньому морди і [г]рабунки.

Дані про ворога:

Узброєні ворожі сили сконцентровані в Гуті, Сошниках, Вирці, Виробках та Галах. За отриманими даними, їх знаходиться понад 500. Між ними рівно ж знаходиться відділ червоних. Озброєні в кріси, фінки і кулемети. Гута сильно укріплена та окопана.

1. Для виконання завдання створено дві окремі групи: Перша група сформована з відділу "Вовків", Ярмака і Узбека. Командир Корбан. З неї утворено три відділи: 1-й Корбана, 2-й Спартака, 3-й Узбека. Друга група зложена з відділів Ярка, "Оси", "Кентаура", Кори і Чумака – командир Бористен. Створено три відділи: Ярка, Кори, Грабенка.

2. В цілі переведення акції і забезпечення терену завдання розподілено:

а) Перша група – ліквідація Гути-Степань, Борок, Ляди, Омелянки, Ромашкове, Темне, Ломи, Борсуки, Мельніки, Гута Міцька, Подселече, Поляни, Голинь, хутор[и] Кам'янок і Мельниці.

б) Друга група – ліквідація кол[онії] Гали, Виробки, Островки, Осовичи, Вирка, Шиманісько, Тур, Ужане, Іваньче, Переспа, Березувка, Каменне, Селисько, Зівка.

в) Відділ Цигана - охорона запілля з півдня.

г) Частина відділу Вороного – охорона терену зі сходу і півн[ічного] сходу.

Початок дій: год. 1-ша 17 липня.

3. Перша група: вихідне становище для всіх відділів с. Рудня. Дня 16.УІІ о год. 22-й відділи вирушили до наступу на с.Гута. Відділ перший в напрямі Борок, другий – Курорт, третій – на південу частину.

Наступ переведено, ліквідує кол[онії] Борок, Ляди і частину Курорту, відділи дійшли під укріплені становища. Заалармований ворог сильним скорострільним вогнем задержує наступ. Бій триває до полудня. На місце бою притягнуто гарматку та переведено підготовку до слідуєчого наступу. Ворожі втрати цього дня понад 150 вбитих. Власних втрат не було.

Слідуєчого дня, 18.УІІ о год. 1-й відділ перший, зміцнений частиною відділу Вороного, поновлює наступ. Одній з груп вдалося вдертись в середину укріплених позицій та підпалити будинки. Власні втрати 6-х вбитих та 3-х ранених. Бій триває до вечора, а ранком 19.УІІ здобується укріплення. Будинки спалено та мури висаджено в повітря. Цивільне населення втікає з Гути та

попадає в руки другої групи, розбиті частини ляхів та червоних, використовуючи терен, втікають в ліси. Наші поодинокі стежи переслідують ворога та нищать всі кол[онії] і хутори.

4. Друга група: вихідне становище для першого і третього відділу Бутейки, для другого – Ромейки. Відділ перший вдарив головною силою на оселі: Острівки, Вирка, Переспа, Ужане, Сошники і Тур, оточуючи Вирку від півночі. Відділ другий наступає на Гали. По першій сильній вогні, зломивши опір ворога, переходить Гали, Тур, Березину, Шиманісько, вдаряючи від півночі на Сошники, доходить до Вирки і Виробок.

Відділ третій вдаряє на Селисько, зустрічаючи невеликий опір, наступає на Вирку і Виробки, даючи поміч для відділу першого, в бистрому ударі погнав ворога в напрямі Шиманісько, Вирка.

Відділ перший в наступі на Вирку своєю передовою охороною наткнувся на ворожу заставу. Ворог, відстрілюючись, відступив. Зліквідувавши Острівки о год. 3 25 хв., розпочинається бій за Вирку, який досягає своєї кульмінаційної точки о год. 4.

Ворог, загніздившись в мурованих будинках біля костела і [в] костелі та умістивши на деревах кулемети, цільно спрямував вогонь по нашій лінії. Після двогодинного бою цілий фронт першого відділу переходить до наступу. Своєю завзятістю середній відтинок фронту витісняє ворога з мурів і костела, підпалюючи село. Ворог залишив на полі бою безліч вбитих. За зібраними даними сили ворога перекрочували більше 250 озброєних людей. Зайнявши Вирку о год. 10-й, перший відділ займає Зівку та нищить. На поміч ляхам прибули автами німці. Відділ перший сильним наступом їх розбиває. Німці в паніці відступили, залишивши на полі бою 6 вбитих. Здобуто один скоростріл, одно МП, 4 кріси, 13 гранат, 400 штук амуніції. О год. 17 15 хв. до першого відділу долучає “Кентаур” і “Оса” і спільними силами проводиться наступ на Виробки. 18.УІІ друга група ліквідує решту колоній. В часі акції захоплено ворожий табір, який втікає з Гути (150 фір з майном). Втрати ворога цього дня понад 300 вбитих.

5. Застава командира Цигана, виконуючи охорону, перевела бій з німцями біля місцевості Яполоть, бій тривав 45 хвилин. Розбитий ворог, втікаючи, залишив 10 власних трупів. Здобуто два тяжкі кулемети, один легкий, три МП, три короткі пістолі, 7 крісів, 15 гранат, понад 2000 амуніції та спалено два авта. Власні втрати двох легко ранених.

В и с н о в к и

1) Внаслідок переведених дій, першою групою днів 17, 18 і 19 липня ліквідовано села і колонії: Гута-Степань, кол[онія] Борок, Омелянку, Ляди і хутори Кам’янок, Ромашкове, Подселече, Поляни, Голинь, Темне.

2) Другою групою зліквідовано села і колонії Вирку, Селисько, Сошники, Острівки, Переспа, Виробки, Гали, Шиманісько, Ужане, Зівка, Березина, Тур, Осовичи, Іваньче, Длуге, Поле, Березувка.

3) Ворожі втрати понад 500 вбитих та неокреслена кількість ранених.

4) Видібрано зграбоване українському населенню домашнє майно, худобу, коні та вози.

5) Розбито німців Рафалівської станиці.

6) Розбито групу німців з Костополя.

7) Внаслідок паніки, яка витворилася в станиці Степань, німці підпалили село і опустили його 18 липня.

Ніччю 19 липня відділ під командою Вороного знищив в Степані укріплені становища та спалив і висадив в повітря ті будинки, які були місцем постою і оборони для німців.

8) Власні втрати 18 вбитих і 17 ранених.

Завдання виконано цілковито. Розбивши польські озброєні банди, усунено загрозу, яка тяжіла місцевому населенню. Одночасно звільнено терен від окупаційної влади.

Командир

Державний архів Рівненської області. – Ф. Р-30. – Оп. 2. – Спр.39. – Арк. 25–26. Копія. Машинопис.

№ 47

Звернення Української народної самооборони на західних українських землях до місцевого населення із закликом створювати народну самооборону для боротьби з радянськими партизанами на теренах Карпат

Липень 1943 р.

Постій

У К Р А Ї Н Ц І !

Від кількох тижнів є потрясена Західна Україна про похід кількатисячної більшовицької партизанської банди Ковпака в Українські Карпати. В далекому